

Amerika Birleşik Devletleri Emek Piyasası ve Osmanlı Göçmenleri: 1910 Amerikan Nüfus Kayıtları Üzerine Bir İnceleme¹

Avni Önder Hanedar², Yunus Yiğit³, Fazilet İrem Gür Yiğit⁴ ve Sezgin Uysal⁵

Öz

Erken 20. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri muazzam ölçekli iktisadi büyümesi ile ciddi bir işgücü talebi yaratmış, iktisadi ve politik sorunlar içinde bulunan çevre ülkelerden büyük bir göçün hedefi haline gelmişti. Aynı dönemde Osmanlı İmparatorluğu, bünyesindeki farklı etnik gruplardan, örneğin, Arap, Ermeni veya Türk, birçok insanı Amerika Birleşik Devletleri'ne uğurlamıştı. Bu farklı etnik gruplara mensup göçmenlerin emek piyasasında hangi özellikleri ile kalıcı veya özümsemiş olup olmadığ, niceliksel kanıtlarla yeterince tartışılmamıştır. Çalışma, 1910 Amerikan nüfus sayımına dayalı veriler ile farklı etnik kökenlere mensup Osmanlı göçmenlerinin Amerika Birleşik Devletleri emek piyasasında kalıcılıklarının zaman içerisinde ne şekilde değiştiğini incelemektedir. Niceliksel yöntemler ile elde edilen bulgular Amerika Birleşik Devletleri'ne daha erken göç eden grupların, Musevi ve Ermeni kökenli Osmanlı vatandaşlarının, yüksek gelir düzeylerine erişebildiklerini, dolayısıyla Türk, Arnavut gibi diğer gruplara göre kalıcılık konusunda daha az sorun yaşadıklarına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu; Amerika Birleşik Devletleri; Göç; Emek Piyasası; Kalıcılık; Özümseme

ABSTRACT IN ENGLISH

The Labor Market in the United States and Ottoman Immigrants: Evidence from the 1910 Census

In the early twentieth century, due to huge economic development and labor demand in the United States it became the target of migration from countries with political and economic problems. The Ottoman Empire was also affected by migration outflows. However, the economic result of these migration flows in the United States and the assimilation of migrants are not sufficiently discussed by using quantitative methods from a labor market perspective. Based on detailed data on the 1910 Census of the United States, our study outlines how early migration affected the integration

¹ Makale TÜBİTAK tarafından kabul edilen ve 1002 programı kapsamında fonlanan 220K286 numaralı projenin çıktısıdır. Maddi desteği için TÜBİTAK'a teşekkür ederiz. Katkıları ve yardımları için Rifat Bali, Mustafa Çalışkan, Elmas Yıldız Hanedar, Egemen Can Tokar ve Cihan Selek Öz'e teşekkür etmekteyiz. Son olarak, Avni Önder Hanedar sıkıntılı bir zamanda hayatı daha da güzel yapan Tony'ye varlığı için teşekkür eder. Giriş, tarihsel ve göç literatürü ile bağlantılar, model ve ekonometrik sonuçlar üzerine inceleme Hanedar; veri elde edilmesi ve düzenlenmesi Uysal; göç literatürü derlenmesi ve incelenmesi Hanedar, Yiğit ve Gür Yiğit tarafından yapılmıştır. Metnin sonuçlarının yeniden gözden geçirilmesi, modelleme konusunda tartışmalar ve düzeltmeler, hakem raporlarına göre metnin kurgulanması ve eksiklerinin giderilmesi tüm yazarlarla yapılmıştır.

² Avni Önder Hanedar, Sorumlu Yazar, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, Sakarya, Türkiye. E-mail: onderhanedar@gmail.com.

³ Yunus Yiğit, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Sakarya, Türkiye. E-mail: yunusyigit@sakarya.edu.tr.

⁴ Fazilet İrem Gür Yiğit, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-mail: iremgur@istanbul.edu.tr.

⁵ Sezgin Uysal, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Sakarya, Türkiye ve Masaryk Üniversitesi, Ekonomi ve İşletme Fakültesi, MUEEL, Brno, Çek Cumhuriyeti E-mail: sezgnyusal@gmail.com.

and assimilation of migrants from different ethnic origins, such as Turks, Jews. Our findings indicate that groups that came earlier, Jews and Armenians, had higher wages, so they did not have problems in remaining at the US.

Keywords: *The Ottoman Empire; The United States of America; Migration; Labour Market; Permanent Settlement; Assimilation*

Giriş

On dokuzuncu yüzyıl sonlarında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) hızlı bir ekonomik dönüşüm geçirmişti. Bu minvalde, ekonomik büyüme sonucunda yerel piyasalardan karşılanamayan büyük bir emek ihtiyacı bulunmaktaydı. Emek talebinde yaşanan artış, ekonomik bakımdan geri kalmış Orta Doğu ve politik sorunlar sarmalında sıkıntılar yaşayan Avrupa dahil çevre ülkelerden milyonlarca göçmeni ABD ekonomisine çekmişti (Morawska, 2009: 12). ABD zaman içerisinde sürekli göç akımına uğrarken, erken yirminci yüzyılda göçmenler işgücünün yüzde 21'ini ve kentsel nüfusun yüzde 50'sine yakınına oluşturmaktaydı. Avrupa'nın gelişmiş bölgelerinden gelen emek gücü ve az gelişmiş ülkelerin nitelikli göçmenleri hariç tutulduğunda; eğitim ve mesleki becerilerin yeterli olmayışı, göçmen işgücünü düşük ücret ve vasıfsız emek faaliyetlerine yöneltmişti (Portes ve Rumbaut, 2006: 167, 121; Abramitzky vd., 2014). Bahsi geçen nitelik sorunları bağlamında önemli bir tartışma, “*bu göçmenlerin ABD ekonomisi içerisinde uyumlu, refah içerisinde yaşayan ve dolayısıyla kalıcı veya özümsemiş (assimilated) olma ihtimalleri*” üzerine idi (bkz. Hatton ve Williamson, 1998; Hatton, 2010). Bu tartışmanın yer aldığı incelemelerde göçmenlerin eğitim durumları ve iş yapma niteliklerinin ücret ve refah üzerindeki etkisi değerlendirmeye alınmıştı. Sonuçlar, vasıf gerektiren mesleklerde çalışmış olmanın, ev sahibi ülkelerde konuşulmakta olan dil konusundaki yeterliliğinin, ücret düzeyleri ve kalıcılıkla pozitif ilişkili olabildiğini göstermektedir. Çalışmamız açısından önemli bir diğer bulgu, göçmenlerin ev sahibi ülkede geçirdiği süre arttıkça deneyim ve ağ ilişkilerinin güçlenmesidir. Benzer etnik veya akraba gruplarından gelen göçmenler, sahip olduğu ağlar sayesinde daha iyi işler bulabilecekleri bilgiyi elde edip, kalıcı olabilmektedirler. (Hanes, 1996; Hatton, 1997, 2010; Hatton ve Williamson, 1998; Munshi, 2003; Damn, 2009; Abramitzky vd. 2014; Abad vd., 2021). Bu çalışmaların Osmanlı İmparatorluğu'ndan gelen göçmenler konusunda eksik bıraktığı noktada, araştırmada kitlesel göç çağında Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye giden Osmanlı İmparatorluğu vatandaşı göçmenlerin etnik kökenlerine göre kalıcılıkları incelenmektedir.

On dokuzuncu yüzyıl başlarından itibaren, Osmanlı İmparatorluğu ciddi sistemsel çalkantılar yaşamış ve bunun sonucu olarak 1860–1914 yılları arasında yeni ve gözde ev sahibi ülke ABD'ye 1.200.000 nitelikli ve niteliksiz, Türk, Bulgar, Rum gibi, birçok farklı etnik gruptan insan göç etmişti (Akgündüz, 1998; Akcapar, 2009). Bu dönemde etnik aidiyetin tespitindeki zorluklara rağmen; Rum, Arap, Ermeni ve Musevi Osmanlı vatandaşlarının Türklere göre ABD'ye daha erken dönemlerde (örneğin, 1900 öncesinde ve yakın tarihlerde) göç ettiği iddia edilebilir. Bu etnik gruplara mensup göçmenlerin yaklaşık yüzde 80'inin ev sahibi ülkede kalıcı olabildiği belirtilmektedir. Öte taraftan, 1910'a kadar Türk göçmenlerin yüzde 80–90 gibi büyük bir kısmının geri döndüğü ifade edilmektedir (Dillingham, 1911: 363–364; Karpas, 1985, 2010: 390; Bali, 2006; Acehan, 2005, 2009: 19–23). Osmanlı vatandaşı göçmenlerin ABD'de kalıcı olup olamamaları çeşitli faktörler ile ilişkilendirilmiştir. Örneğin, gayri Müslim Osmanlı vatandaşlarının nitelikli alanlarda istihdam edilebilmeleri ve ticari ilişkileri sayesinde ABD ile uzun zamana yayılan bağları, okuma ve yazma bilme, ev sahibi ülkeye erken dönemde gitmiş olmanın yarattığı fırsatlar ve ağ ilişkileri (Akgündüz, 1998; Bali, 2006: 54–55; Acehan,

2005: 110–227, 2015: 60; Hanedar ve Uysal, 2020) kalıcılık için önemli bir itici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

ABD’de farklı kökenlerden gelen Osmanlı vatandaşlarının ne şekilde kalıcı olabildikleri konusunda, Şekil 1’de gösterilen nüfus kayıtlarında tespit edebildiğimiz ve Bali (2004)’nin hakkında detay sağladığı *Kirkor Arakelyan* önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bali (2004: 200), Kirkor Arakelyan’ın emeği ile çalışıp ücret alan, yazma bilmeyen ve muhtemelen İngilizce dil bilgisi bulunmayan bir göçmen olduğu bilgisini paylaşmaktadır. Aynı zamanda Bali (2004), Kirkor Arakelyan’ın 1910’lar gibi geç bir dönemde Amerika’ya göç ettikten ve bir süre işçi olarak çalıştıktan sonra, şarap ve meyvecilik sektöründe ün ve para elde ederek kalıcı olabildiğini ortaya koymaktadır. Hatton (1997), Hatton ve Williamson (1998), Abramitzky vd. (2014), Hanedar ve Uysal (2020) gibi çalışmalarda dil bilmeyen, vasıfsız işlerde çalışan niteliksiz işgücünün ev sahibi ülkelerde yüksek ücret elde etme ve kalıcı olma ihtimalinin az olduğu ortaya konulmuş iken, Şekil 1’de ortaya konulan örnek farklı bir kalıcılık veya özümlenme faktörü olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun arkasında, Ermeni Osmanlı vatandaşlarının ABD’ye diğer gruplara göre daha önce, örneğin 1900 başlarında, gelip İngilizce bilme avantajları, ticari ağlar ve iş bilme yetenekleri ile kurdukları ağların, Kirkor Arakelyan’a sağladığı dışsallıkların olduğu iddia edilebilir. Bu örneği dikkate alan çalışma, farklı niteliklere sahip çeşitli etnik kökenden gelen Osmanlı göçmenlerinin zaman içerisinde emek piyasasında ve ABD’de nasıl kalıcı veya özümsebilir olabildiklerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Şekil 1. Kirkor Arakelyan’a ait 1920 yılı nüfus kaydı.

Detail		Source
Name:	Kirkor Arakelian	
Age:	48	
Birth Year:	abt 1872	
Birthplace:	Erzroom	
Home in 1920:	East St Louis Ward 3, St Clair, Illinois	
Street:	Converse Ave	
Residence Date:	1920	
Race:	White	
Gender:	Male	
Immigration Year:	1912 [1919]	
Relation to Head of House:	Boarder	
Marital Status:	Widowed	
Father's Birthplace:	Erzroom	
Mother's Birthplace:	Erzroom	
Able to Speak English:	no	
Occupation:	Laborer	
Industry:	Foundry	
Employment Field:	Wage or Salary	
Naturalization Status:	Alien	
Able to Write:	No	
Neighbors:	View others on page	

Kaynak: https://www.ancestry.com/imageviewer/collections/6061/images/4300579_00807?usePUB=true&_phsrc=BBS9&_phstart=successSource&usePUBjs=true&id=96401923, Erişim: 6.09.2021

“Osmanlı vatandaşları neden ABD’ye göç etti?” sorusu bugüne kadar birçok çalışmaya konu olmuştur (bkz. Akgündüz (1998), Karpas (1985, 2010), Acehan (2005, 2009), Akçapar (2009), Kaya (2013) ve Baycar (2020)). Öte yandan, ilgili literatürün Osmanlı vatandaşlarının kalıcılığı veya özümseme süreçleri hususundaki değerlendirmeleri yeterli olmaktan uzaktır. Ayrıca,

veriye dayalı detay fazlaca bulunmamaktadır. İstisnai ve çalışmamızın öncülü bir inceleme olarak Hanedar ve Uysal (2020) yaklaşık 3,000 adet göçmen örneği içeren 1910 nüfus sayımına dayalı bir niceliksel inceleme ile ABD'ye giden Osmanlı vatandaşlarının okuma ve yazma bilme yeterliliğinin,⁶ erken göçün ve kadın ağırlıklı göçmen yapısının göçmenlerin gelirini ve kalıcılığını arttırdığı bulgusunu sunmaktadır. Ancak bu incelemede ağ bağlantıları gibi göçmenlerin bilgi kapasitelerini ve kalıcılıklarını arttıran muhtemel unsurlar (bkz. Hatton (2010), Elsner vd. (2018), Abad vd. (2021)) detaylı şekilde incelenmemiştir. İlave bir eksik küçük bir örneklem üzerinden değerlendirme yapılmasıdır. Çalışmamızda, 1910 yılı ABD nüfus sayımı verilerinin veri kaynağının izin verdiği ölçüde daha geniş bir örneklemi ile Osmanlı göçmenlerinin sahip olduğu deneyim ve ağ ilişkilerinin zaman içerisinde emek piyasasında özümsemeye neden olup olmadığı ön plana alınarak yeni bir katkı yapılmaktadır.

İncelemede 1910 ABD nüfus sayımından elde edilen 10,000 rastgele seçilmiş göçmen kaydı kullanılarak hesaplanan modellerin verdiği sonuçlar, ABD'ye görece erken tarihlerde göç eden ve nüfus yoğunluğu oluşturan etnik gruplardan gelen Osmanlı vatandaşlarının daha yüksek gelirler elde edebildiğini göstermektedir. Bu bulgular, örneklemimizde tespit ettiğimiz ABD'ye erken dönemde göç etmiş ve nüfus yoğunluğu fazla olan Arap, Ermeni ve Musevi göçmenlerin, hiçbir diğer avantajları bulunmasa bile, daha fazla ücret alıp kalıcı olabildikleri şeklinde değerlendirilebilir. Çalışmamızdaki bu sonuçlar sayesinde, Şekil 1'de kayıtları sunulan Ermeni Osmanlı vatandaşı Kirkor Arakelyan'ın dezavantajlı durumuna rağmen Osmanlı Ermenilerinin oluşturduğu ağ ilişkisi ve deneyimler yardımıyla ABD emek piyasasında nasıl kalıcı olabildiği daha anlaşılır hale gelmektedir. İnceleme bu şekilde Osmanlı İmparatorluğu ve ABD arasında yaşanmış olan emek hareketliliği konusunda yeterli veriye dayalı olmayan literatüre katkı yapmaktadır. Ayrıca, elde edilen sonuçlar günümüzdeki göçmen akımları ve ev sahibi ülkelerde göçmenlerin kalıcılığı bağlamında karşılaştırılabilir bir örnek de sunmaktadır. Öyle ki, göçmenlerin kalıcılığının ev sahibi ülkede geçirilen zaman ile kurulan muhtemel ağ bağlantıları ve bilgi artışı sonucunda kolaylaşan bir olgu olduğu tespiti önemlidir. Son olarak, ekonometrik incelemeler, okuma ve yazma bilen, İngilizce yeterliliği bulunan, kendi başına iş yapma becerisi olan, nitelikli, genç ve evli göçmenlerin bulunduğu etnik grupların ABD işgücü piyasasından daha yüksek gelir elde edip refaha kavuşabildiklerini göstermektedir.

Çalışmanın bir sonraki bölümünde emek piyasasında göçmenlerin kalıcılığı veya özümsemme konusunda bulgu ortaya koyan bazı çalışmalar incelenmektedir. Üçüncü kısımda, incelemesi yapılan veri konusunda detaylar sunulmaktadır. Dördüncü bölüm, ekonometrik model ve sonuçların değerlendirmesine ayrılmıştır. Son bölümde, analiz sonuçları ortaya konulup, tartışma ve değerlendirme yapılmaktadır.

Kalıcılık Konusuna Dair Göç Literatürü

Göç ekonomisi konusunda yapılan çalışmalar, ev sahibi ülke işgücü piyasası koşullarının yanı sıra, göçmenlerin niteliğinin ve ağ ilişkilerinin kalıcılık konusunda önem arz ettiği bulgusunu sunmaktadır. Aynı zamanda göçmenlerin aldıkları ücretlerin yerleşiklere göre artış göstermesinin kalıcılık konusunda önemli bir göstere olduğu sonucu ortaya konulmuştur. Çalışmamız paralelinde tarihsel veriler ile 1850 ve 1913 dönemini dikkate alan Abramitzky vd. (2019) ABD'ye göç eden göçmenlerin ev sahibi ülkede kabul edilebilir nitelikte bir işte çalışması durumunda, yüksek ücretlere sahip olup emek piyasasında kalıcı olabildiklerini göstermiştir. Bu çalışmada ayrıca ABD'de kalan ve Norveç'e geri dönen göçmenler

⁶ Hanedar ve Uysal (2020), okuma ve yazma oranı değişkenini İngilizce öğrenme yeteneğine vekil değişken olarak kullanmıştır.

karşılaştırılarak, geri dönen göçmenlerin kalıcı olan göçmenlere göre yüzde 10 daha az ücret kazandığı bulgusu sunulmuştur. Benzer şekilde, güncel verilere dayalı göç literatüründe ise, ABD'ye 1993 ve 2008 döneminde göç eden Meksikalı kalıcı ve geçici işçilerin ücret farklarını konu alan Brownell (2010: 604–608), geçici göçmenlerin ücretlerinin kalıcı olanların ücretlerinden ortalama olarak yüzde 7,4 daha düşük olduğunu tespit etmiştir.

Literatürde, büyük çoğunlukla, göçmenlerin varış zamanında yerleşiklere kıyasla daha az ücrete sahip olduğu, bu farkın zaman geçtikçe elde ettikleri beceri ve deneyimle azaldığı da ifade edilmektedir. Öncül ve tarihsel nitelikli çalışmalardan Hanes (1996) geç on dokuzuncu yüzyıl kayıtları ile göçmenlerin ABD'ye geliş tarihinin ücret düzeylerine ve kalıcılığa etkisinin önemli olduğunu göstermiştir. Başka bir deyişle, göçmenlerin ABD'de geçirdiği vakit artışı, ücretlerin yükselerek yerleşiklerin ücretlerine yaklaşması ile paralel gerçekleşmektedir. Bu artışı yaratan nedenler olarak, göçmenlerin zaman içerisinde yeni beceriler kazanması, uyum sorununun azalması ve işgücü piyasasında niteliklerine daha uygun meslekler bulabilmeleri olarak gösterilmiştir. Bu bağlamda Hatton (1997) ve Hatton ve Williamson (1998) tarihi ve modern dönemin nüfus kayıtları ile ABD'ye yetişkin olarak gelen göçmenlerin ücret dezavantajlarının yıllar içerisinde ortadan kalktığını ve göçmenlerin yerleşiklere benzer kazanç standardını yakalayabildikleri ortaya koymuştur.

Öte taraftan farklı ülkelere ve göçmen gruplarına ait incelemeler, göçmenlerin kalıcılığı konusunda klasik modellere eklemeler yapılmasını önermektedir. Örneğin, Green ve MacKinnon (2002) 1901 Kanada nüfus sayımı verilerini kullanarak, İngiliz göçmenlerin iş piyasasındaki düşük dikey hareketlilik nedeniyle çok az seviyede özümlenme durumunun olduğunu göstermiştir. Bu açıdan, Hatton (2010) tarafından ABD'deki Musevi göçmenlerin iş piyasasında hareketlilik yetenekleri konusunda ortaya koyduğu tespit önem teşkil etmektedir. Öyle ki, Musevi göçmenlerin kendi işlerinin sahibi olmaları ve işletmelerinin bulunması nedeniyle iş piyasasında kalıcılıklarının arttığı iddia edilmektedir. Göçmenlerin ücretlerinin zaman içerisinde yerleşiklere yaklaşacağını ifade eden yaygın bulguların aksine Abramitzky vd. (2014), ABD'ye ait tarihsel veriler ile Avrupa ortalamasından daha yüksek ücret düzeylerinin olduğu ülkelerden, örneğin İngiltere veya Fransa'dan, gelen göçmenlerin ABD'deki yerlilere kıyasla ilk varış anında bile daha yüksek ücretli işlerde çalışabildiğini göstermektedir. Benzer tarihsel veriler ile ABD'de Norveç göçmenlerinin ücret düzeylerini inceleyen Eriksson (2020), kapalı bir etnik grup içerisinde kalma durumunda ücretlerin düşük kalabileceğini ve kalıcılığın azalabileceğini göstermiştir.

Çalışmamızın ana noktasını oluşturan ve ağ ilişkilerini inceleyen literatür, ev sahibi ülkede kurulan ağ bağlantılarının kalıcılığa katkısı olduğunu ifade etmektedir. Özellikle, zaman içerisinde nüfus ve ağ bağlantılarındaki artışın, işgücü piyasasında bilgi avantajı sağlayarak, daha iyi işlerin bulunmasına neden olduğu ve bunun neticesinde de kalıcılık oranlarının artışına yol açacağı çeşitli çalışmalarca ortaya koyulmuştur (bkz. Hatton, 2010: 948–949). Bu çalışmalardan öncül nitelikli birkaçı Munshi (2003) ve Damn (2009)'dır. İlgili incelemeler ABD ve Danimarka'ya yapılan göçe ait tarihsel kayıtlar üzerine ekonometrik değerlendirme ile belli bir etnik kökenden gelen bir göçmenin kendisinin ait olduğu etnik kökene ait bir ağın desteğinde, ücret ve kalıcılık konusunda avantaj sahibi olacağını ortaya koymuştur. Benzer şekilde tarihsel bir veri ekseninde Abad vd. (2021)'in Arjantin'e göç eden İtalyan ve İspanyol göçmenlerine ait verileri karşılaştırarak yaptığı değerlendirmenin özellikle belirtilmesi gerekmektedir. Abad vd. (2021) 1895 yılına ait kayıtları kullanarak, toplumsal ilişkilere daha açık İtalyan göçmenlerin ağ ilişkilerinden faydalandıklarını ve kalıcı olabildiklerini göstermiştir.

Öte taraftan, bireysel nitelikleri ağır basan İspanyolların ise düşük ücret aldığı ve daha az kalıcı olabildikleri ampirik olarak gözlemlenmiştir. Son olarak, güncel veriler ile yapılan çalışmalara örnek olarak Edin vd. (2003) ve Elsner vd. (2018) gösterilebilir. Edin vd. (2003) ve Elsner vd. (2018) 1990'lar ve 2000'lerdeki İsveç, ABD ve Meksika nüfus kayıtları üzerine ampirik değerlendirme yaparak, göçmenlerin ağ bağlantıları ve nüfus yoğunluklarının bilgi avantajları sunarak ev sahibi ülkelerde kalıcılık konusunda avantaj sağladığını göstermiştir.

Veri Üzerine Bir Değerlendirme

Çalışmada, Osmanlı İmparatorluğu vatandaşı göçmenlerin etnik kökenlerine göre kalıcılıklarını değerlendirmek için 1910 yılına ait ABD nüfus sayımı verileri kullanılmıştır. Çalışma, Hanedar ve Uysal (2020) tarafından yapılan ve rastlantısal 2,604 gözlem içeren bir örneklem seti temelli incelemenin, veri tabanının sağladığı ilave olanaklar ile yeniden gözden geçirilmesini ve modelleme konusunda eklemeler yapılmasını içermektedir. Bu araştırmada, özellikle göçmenlerin zaman içerisinde kazandıkları deneyim ve ağ bağlantılarının ortaya çıkarılması hedefi bulunmaktadır. Çalışmanın yapılabilirliğini sağlayan kayıtların tamamı, IPUMS (the Integrated Public Use Microdata Series) tarafından sağlanmakta ve www.ancestry.com veri tabanından elde edilmektedir. Veri tabanından rastgele sağlanan 9,997 kayıt incelenerek, değişkenlerin tümünün elde edilebilir olduğu 6,498 gözlem ile modeller tahmin edilmiştir. Bu çalışmada kullanılan kayıtlar ise veri tabanı tarafından sağlanması mümkün olan toplam kayıtların yüzde 8'lik kısmını oluşturmaktadır.

Öncül nitelikte olan Hanedar ve Uysal (2020) araştırmasında olduğu gibi 1910 öncesi nüfus sayım verilerinin varlığına rağmen, 1910 yılının tercih edilmesinde iki temel neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki, 1910 öncesi nüfus sayımlarında ABD'ye göçlere ilişkin etnik çıkarımlar yapılabilecek ana dil bilgisinin bulunmamasıdır. İkincisi ise, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göçün 1910 yılında en yüksek seviyesine ulaşmış olmasıdır. 1900 ve 1910 yılında Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden insan sayısı 157,369'dur (Akçapar, 2009: 168, 170). Tablo 1'de etnik gruplar verinin sağladığı imkân ve bazı alt gruplardaki az sayıdaki gözlem nedeni ile dini gruplar halinde toplulaştırılarak gösterilmektedir. Tablo 1'de hem Müslüman (Türk, Arnavut ve Makedon) hem de gayrimüslim (Ermeni, Rum, Bulgar, Sırp, Romen ve Musevi) Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarının göçünün önemli ölçüde 1900 sonrasında gerçekleştiği görülmektedir. Müslüman göçmenlerde bu oran yüzde 99 iken gayrimüslim vatandaşlarda yüzde 79'dur. Bu veri bağlamında 1900 öncesi dönemde Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden vatandaşlar arasında gayrimüslim nüfusun önemli bir paya sahip olduğunu ifade etmek mümkündür.⁷

Tablo 1. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göçün Seyri.

Göç Yılı	Türk, Arnavut ve Makedon (Yüzde)	Ermeni, Rum, Bulgar, Sırp, Romen ve Musevi (Yüzde)
1800-1880	0	1
1881-1900	1	20
1901-1904	8	15
1905-1907	36	32
1908-1910	58	30
1901-1910	99	79

⁷ Türk, Arnavut ve Makedon şeklinde detaylandırılan kayıtlardaki kişilerin önemli bir kısmının Müslüman olması, Arap göçmenlerin ise önemli bir kısmının Hristiyan olması muhtemeldir (Akgündüz, 1998: 105, 2013: 4; Baycar, 2020: 5-6)

Not: Örneklem verisi kullanılarak yazarlar tarafından derlenmiştir. Yüzdeler oran, ilgili göçmen sayısının toplam göçmen sayısına oranıdır. Türk, Arnavut ve Makedon grubu Müslüman, diğerleri ise Hristiyan ve Musevi olan Osmanlı göçmenleridir. İstisnai olarak Arap göçmenlerin az bir kısmı Müslüman'dır.

Nüfus sayımlarında başka bir etnik detayın bulunmaması sebebiyle etnik kökenin belirlenmesinde anadil beyanları esas alınmıştır. Anadil temelli etnik sınıflamanın eleştirilebilecek noktaları olmasına rağmen, Hanedar ve Uysal (2020) etnik kökenin anadil üzerinden belirlenebileceğini destekleyen detaylı tartışmalar içermektedir. Bu şekildeki grublamanın sorunlarına örnek olarak Acehan (2005: 110) ve Karpat (2010: 369) nüfus kayıtlarında kişilerin isim ve diğer bilgilerini yanlış veya eksik olarak aktarmasını göstermektedirler. Bu çalışma nüfus verisi bağlamında tespit edilen bir eksiklik ise Şekil 1'de yer alan göçmenin bilgileri dikkate alındığında, doğum yeri bazlı belirlemelerin sorun teşkil edebileceği olmalıdır. Öyle ki ilgili göçmenin doğum yeri Türkiye yerine Erzurum olarak ifade edilmiştir. Bu tarz sorunların varlığı, çalışmadaki bulgularda çeşitli ölçüm hatalarının olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu sorunların giderilmesinde farklı rapor ve çalışmaların karşılaştırılması, dil temelli etnik sınıflamanın güvenilirliğini destekleyici nitelikte kanıtlar sunabilmektedir. Örneğin, Bali (2006: 61), 1820 ve 1921 döneminde ABD'ye göç eden etnik grupların oranları hakkında bilgi vermektedir. Bali'nin çalışmasında çeşitli raporlar temelinde Türk kökenli göçmen nüfus yüzde 4 olarak sunulmuştur. Çalışmada kullanılan örnekleme ise bu oran yüzde 5'tir. Daha az bir örneklemin kullanıldığı Hanedar ve Uysal (2020) ise bu oranı yüzde 12 olarak vermektedir. Benzer durumlar diğer etnik gruplar için de geçerlidir. İfade edilen oranlar arasındaki yakınlık bu çalışmada izlenen sınıflandırmanın daha isabetli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum aynı zamanda, örneklem genişlemesinin tutarlı sonuçlara ulaşma konusundaki önemini göstermektedir. Verilerde yaşanan eksik bilgi durumları söz konusu olduğundan, bulgular dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir. Bu sorunların üstesinden gelinemesi, veri tabanının tüm kayıtlarının sağlanması ve detaylı bir kontrol ile ilerideki çalışmalar ile mümkün olacaktır.

1910 yılına ait ABD nüfus sayımı verilerinde, ilgili göçmenin doğum yeri ve tarihi, göç ettiği yıl, göç ettiği tarihteki yaşı, nereden göç ettiği, göç ettiği yerin adresi, medeni durumu, mesleği, ana dili, okuma ve yazma bilip bilmediği, çalıştığı endüstri bilgisi gibi çok sayıda detay mevcuttur. Çalışmada bu bilgiler kullanılarak, Arnavut, Türk, Rum, Ermeni, Arap, Bulgar, Musevi ve Karma gruplar oluşturulmuştur. Arnavut göçmenler ana dillerini Arnavutça ve Makedonca olarak beyan etmektedirler. Musevi olarak sınıflanan göçmenler ana dillerini Yidiş olarak bildiren göçmenleri içermektedir. Arap göçmenler, ana dillerini Arapça, Suriyeli ve Asurca olarak bildirmişlerdir. Bulgar göçmenler, anadili Bulgarca, Romence ve Sırpça olan Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarıdır. Ana dillerini Türkçe, Rumca ve Ermenice olarak beyan eden göçmenler sırasıyla Türk, Rum, Ermeni göçmenlerdir. Karma grup ağırlıklı olarak Ermeni ve Musevilerden oluşmaktadır. Bu gruptaki göçmenler, ana dillerini İngilizce olarak beyan etmişlerdir. Bu çalışmada Hanedar ve Uysal (2020)'dan farklı olarak, veri sayısındaki artışla birlikte karma grup kategorisi de eklenmiş ve modellerde iyileştirmelere gidilmiştir.

Çalışmada kullanılacak değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de yer almaktadır. İlgili verilerde görüldüğü gibi tüm Osmanlı göçmenleri için ortalama yıllık gelir 414 Amerikan Doları seviyesindedir. Mutlak bir rakamın ifade edeceği konuların yetersiz kalması nedeniyle yerleşiklere göre gelir değerine bakıldığında, Osmanlı

göçmenlerinin yerleşik ABD'lilere göre geliri 0.616 Amerikan Doları'dır.⁸ Osmanlı göçmenleri ortalama olarak 1904 yılında ABD'ye varmışlardır. Osmanlı göçmenlerinin yüzde 81'i erkek ve yüzde 46'sı bekarıdır. Ortalama göçmen yaşı 29'dur. Göçmenlerin yüzde 67'si okuma yazma bilmekte, yüzde 20'si kendi işinde ve yüzde 11'i nitelikli işlerde çalışmaktadır.

Tablo 2. Değişkenlerin Özet İstatistikleri, Genel Ortalama.

Değişken	Gözlem	Ortalama	Standard Sapma
Yıllık Gelir (Dolar)	6498	414.586	78.833
Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)	6498	0.616	0.117
Variş	6498	1904	7.132
Cinsiyet	6498	0.811	0.392
Yaş	6498	29	10.010
Medeni Durum	6498	0.468	0.499
Okuma/Yazma	6498	0.671	0.470
İş Tipi	6498	0.205	0.404
Beyaz Yakalılık	6498	0.116	0.321

Not: Yıllık Gelir, 18 yaş üstü erkeklerin Amerikan Doları cinsinden ve 1911 yılındaki yıllık gelirini göstermektedir. *Yerleşiklere Göre Gelir* ise 18 yaş üstü erkeklerin Amerikan Doları cinsinden ve 1911 yılındaki yıllık gelirinin yerleşiklerin 1911 yılındaki Amerikan Doları cinsinden gelirine oranıdır. *Cinsiyet*, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göçen ve 1910 nüfus sayımında Türkiye kaynaklı ilgili gruplardaki erkek göçmenler için 1, kadınlar için 0 değerini alan değişkendir. *Yaş*, ilgili gruplardaki göçmenlerin yaşlarını göstermektedir. *Medeni Durum*, ilgili gruplardaki evli göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *Okuma/Yazma*, okuma yazma bilen göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *İş Tipi*, kendi işinde çalışan göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *Beyaz Yakalılık* ise beyaz yakalı işlerde, örneğin, tüccar veya alet yapıcısı gibi, çalışan göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır.

Çalışmada kullanılacak değişkenlerin farklı etnik gruplara göre dağılımları Tablo 3'te gösterilmektedir. Karma ve Rum göçmenlerin örneklem içerisinde en yüksek paya (yüzde 48 ve 15) sahip olduğu görülmektedir. Bu iki grubu sırasıyla Ermeni ve Arap göçmenler takip etmektedir. Türk göçmenlerin örneklem içindeki payı yüzde 5 ile son sıralarda yer almaktadır.

Etnik Gruplar	Gözlem	Yıllık Gelir (Dolar)	Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)	Variş	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Okuma/Yazma	İş Tipi	Beyaz Yakalılık
Arap	570	370	0.550	1905	0.774	29	0.524	0.451	0.295	0.170
Arnavut ve Makedon	182	345.500	0.513	1907	0.785	27	0.390	0.598	0.044	0.049
Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri	623	347.800	0.517	1908	0.809	28	0.567	0.595	0.038	0.014
Ermeni	589	454	0.674	1906	0.810	31	0.565	0.730	0.103	0.066
Musevi	14	513	0.762	1907	0.857	29	0.357	0.428	0.214	0.143
Türk	355	281	0.417	1908	0.845	29	0.414	0.470	0.062	0.045
Rum	1006	300	0.446	1907	0.831	27	0.530	0.678	0.061	0.063
Karma	3159	483.500	0.718	1901	0.809	30	0.476	0.741	0.312	0.165

Not: Yıllık Gelir, 18 yaş üstü erkeklerin Amerikan Doları cinsinden ve 1911 yılındaki yıllık gelirini göstermektedir. *Yerleşiklere Göre Gelir* ise 18 yaş üstü erkeklerin Amerikan Doları cinsinden ve 1911 yılındaki yıllık gelirinin yerleşiklerin 1911 yılındaki Amerikan Doları cinsinden gelirine oranıdır. *Cinsiyet*, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göçen ve 1910 nüfus sayımında Türkiye kaynaklı ilgili gruplardaki erkek göçmenler için 1, kadınlar için 0 değerini alan değişkendir. *Yaş*, ilgili gruplardaki göçmenlerin yaşlarını göstermektedir. *Medeni Durum*, ilgili gruplardaki evli göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *Okuma/Yazma*, okuma yazma bilen göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *İş Tipi*, kendi işinde çalışan göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *Beyaz Yakalılık* ise beyaz yakalı işlerde, örneğin, tüccar veya alet yapıcısı gibi, çalışan göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır.

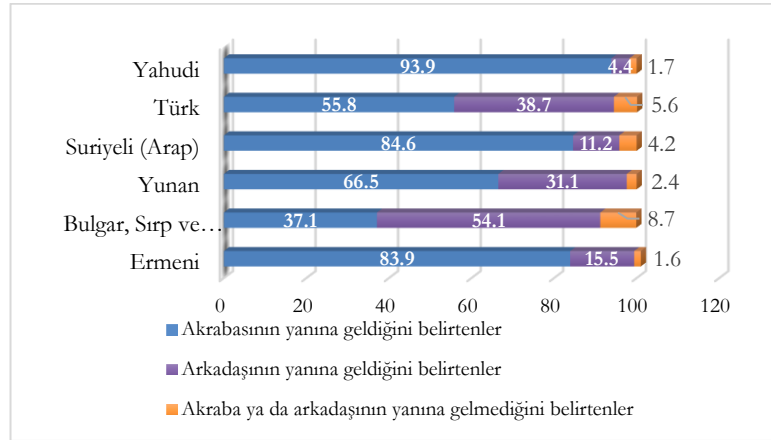
⁸ Gelir verileri Hatton ve Williamson (1998: 126–127) tarafından sağlanmaktadır. Bu veri 1911 yılı için bulunmaktadır. Yerleşiklerin yıllık gelirleri olarak ABD doğumlu insanların Dolar cinsinden yıllık gelirleri kullanılmıştır. Arap göçmenlerin gelirleri olarak Suriyeli (Syrian) gelirleri, Arnavut ve Makedon gelirleri Türk ve Hırvat gelirleri ortalamaları, Bulgar v.d. Bulgar, Sırp, Romen gelirleri ortalaması ve Karma grup gelirleri Musevi ve Ermeni gelir ortalamaları ile elde edilmiştir. Tüm bu gelirler ABD Doları cinsindedir.

Tablo 3 dikkate alınarak, ağ bağlantıları ve deneyim konusunda çalışmada vekil değişken olarak kullanılan *Varış* değişkeni değerlerine bakıldığında; Türk göçmenlerin ortalama varış yılının 1908 ile genel ortalama varış yılı olan 1904'ten büyük olduğu görülmektedir. Özellikle Arap ve Ermeni grupların 1905 ve 1906 yılları ile ortalama daha yakın ve Türklere kıyasla daha erken tarihlerde ABD'ye göç ettikleri görülmektedir. En erken varış tarihi 1901 ile anadillerini İngilizce olarak beyan eden Karma gruptur. Bu bağlamda, Karma grupta yer alan Musevi ve Ermeni göçmenlerin ABD'ye daha kolay uyum sağlamalarının, güçlü ağ bağlantıları oluşturmalarının ve deneyim kazanmalarının çok daha muhtemel olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Yıllık gelir verileri incelendiğinde, Musevi ve Ermeni göçmenlerin gelirlerinin yüksekliği göze çarpmaktadır (sırasıyla 513 ve 454 Dolar, Karma grupta bu değer 483.5 Dolar'dır). Dolayısıyla kalıcılık veya özümseme ile ABD'de geçirilen süre arasındaki olası pozitif ilişki neticesinde bu grupların ABD'de daha yüksek gelir elde ettiklerini ve geri dönme ihtimallerinin diğer gruplara nazaran daha düşük olduğunu söylemek mümkündür. Ermeni ve Musevi göçmenlerin zaman içerisinde oluşturmuş olabilecekleri kuvvetli ağ yapısına ait bir diğer kanıt ise Şekil 2'de yer almaktadır. Şekil 2 göçmenlerin akrabalarının ve arkadaşlarının yanına gelme konusunda beyanlarına dair oranları ifade etmektedir. Şekil 2'de de görüldüğü gibi Ermeni ve Musevi göçmenler ABD'ye göç eden diğer etnik gruplara kıyasla daha yüksek oranda yakınlarının yanına gelmiş olduklarını beyan etmişlerdir.

Şekil 2. ABD'de Bağlantısı Olduğunu Belirten Göçmenlerin Oranları.

Kaynak: Dillingham, W. P., & Croxton, F. C. (1911). Statistical review of immigration, 1820–1910; Distribution of immigrants, 1850–1900. Washington: G.P.O. **Not:** İlgili referanstan elde edilen verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 2 ile yapılan değerlendirmeye ek olarak, Tablo 4'te bazı ilave veriler derlenmiştir. Sütun (3)'te göçmen gruplarının ev sahibi veya kiracı olarak ABD'de bulunup bulunmadıkları gösterilmektedir. Ermeni ve Musevi (Karma) grupları içerisinde ev sahibi olduğunu beyan edenlerin oranları (yüzde 17 ve 18) diğer etnik gruptakilere göre daha yüksektir. Bu grupta ev sahipliği oranının diğer etnik gruplara kıyasla daha yüksek olması ABD'de kalıcılıklarının fazlalığı konusunda bir başka kanıt olarak karşımıza çıkmaktadır. Sütun (4)'te Osmanlı vatandaşı göçmenlerin geçmişteki nüfus yoğunlukları ortaya konulmuştur (Hesaplama için bkz. Tablo 4). Geçmişte bir etnik grubun nüfus yoğunluğu yüksekliği, gelecekte de aynı etnik grubun nüfus yoğunluğunun fazla olmasına, kuvvetli ağ yapılarına ve kalıcılığa işaret edebilmektedir (bkz. Hatton, 2010). Tablo 4'te Ermeni ve Musevi (Karma) gruplar ile Rum Osmanlı vatandaşlarının yüzde 63,48 ve 10,58'lik bir oranla, geçmişte ABD'de nüfus

yoğunluğu sahibi olduğu görülmektedir. Bu durumda, Ermeni ve Musevi (Karma) ile Rum Osmanlı vatandaşlarının ABD’de kalıcılıklarının yüksek olabileceğini iddia etmek anlamlı gözükmemektedir.

Tablo 4. Ev Sahipliği ve Geçmiş Etnik Yapı

(1) Etnik Gruplar	(2) Gözlem	(3) Ev Sahipliği (%)	(4) Geçmiş Etnik Yapı (%)
Arap	162	7	8.53
Arnavut ve Makedon	0	0	3.36
Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri	53	6	5.56
Ermeni	103	17	6.42
Musevi	2	0	0.11
Türk	43	2	1.83
Rum	130	7	10.58
Karma	1144	18	63.48

Not: Yazılar tarafından örneklemden yararlanılarak düzenlenmiştir. Ev sahipliği göçmen gruplarının ne orandaki kısmının ABD’de evi olduğunu beyan ettiğini göstermektedir. Geçmiş etnik yapı ise oransal olarak İkinci Meşrutiyet reformu yani 1908 öncesi farklı etnik gruplara dahil göçmenlerin toplam göçmen sayısına oranını ifade etmektedir. İkinci Meşrutiyet’in anayasal reform sonucunda gayri Müslimlere tanıdığı haklar, göçün etnik bileşimini değiştirme ihtimali yaratacağından normal bir dönem olarak 1908 öncesi dikkate alınmıştır.

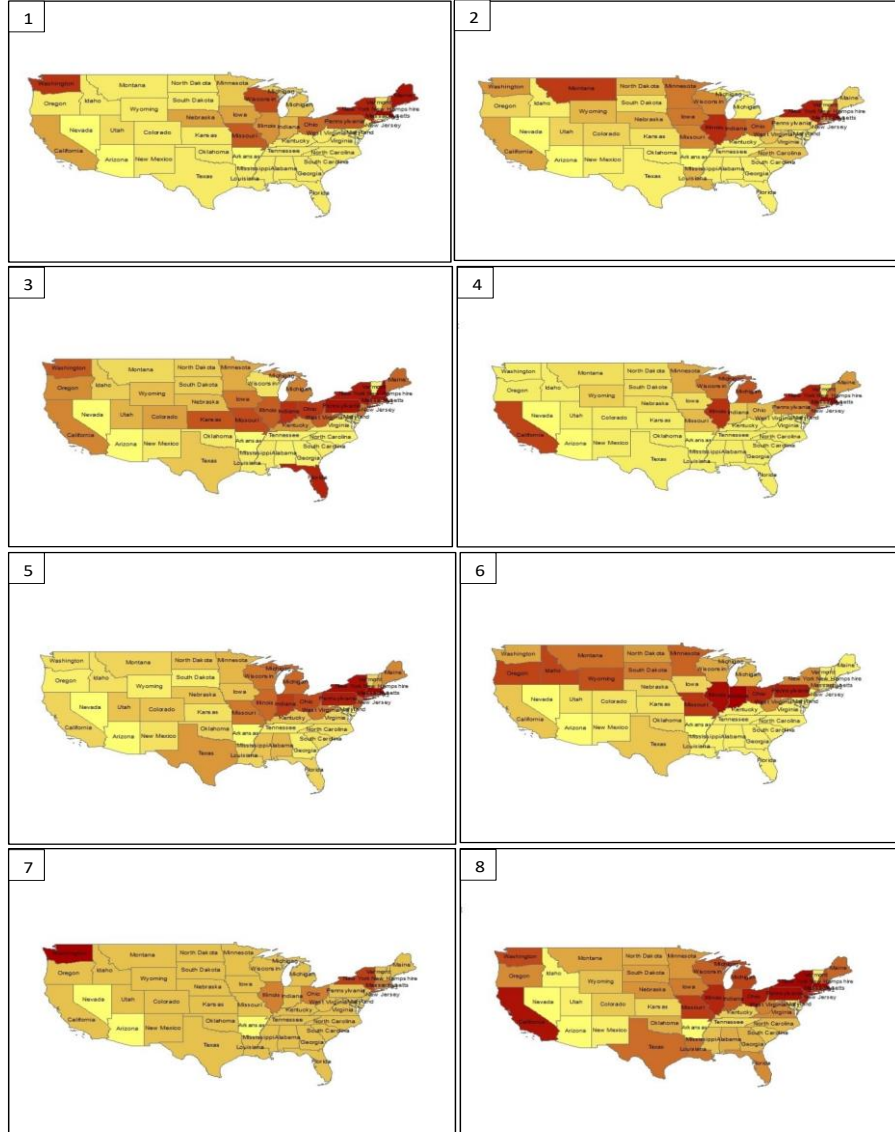
Göçmenlerin farklı özelliklerinin incelenmesi; ücretin, refahın ve dolayısıyla kalıcılığın ağ ilişkileri dışında birçok başka faktörden etkilenmesi nedeniyle önem arz etmektedir. Göçmenlerin demografik özelliklerine odaklanıldığında, Türk göçmenlerin yüzde 16’sının kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bu oran yüzde 19 olan genel ortalamanın altında kalmaktadır. Arap ve Arnavut göçmenlerde bu oran ortalama yüzde 20 seviyesindedir. Kalıcılığı daha yüksek olan Rum göçmenlerde ise bu oranın benzer seviyelerde olduğu görülmektedir. Göçmenlerin yaş ortalamaları incelendiğinde ise Türk göçmenlerin ortalama yaşının genel ortalama ile aynı (29) olduğu görülmektedir. Örneklemdaki en yüksek yaş ortalamasına sahip etnik grupların sırasıyla Karma (30) ve Ermeni (31) oldukları dikkat çekmektedir. Rum ve Arnavut göçmenlerin ise diğer gruplara kıyasla daha genç yaş ortalaması (27) sahibi olduğu görülmektedir. Göçmenlerin medeni durumları incelendiğinde Türk göçmenlerin yüzde 59’unun bekâr olduğu dikkat çekerken, bu oranın genel ortalaması yüzde 47 seviyesindedir. Türk göçmenlere benzer bir şekilde Arnavut ve Musevi göçmenler içerisinde de bekâr nüfusun daha yoğun olduğu görülmektedir. Arap ve Ermeni göçmenlerin ise diğer göçmenlere kıyasla daha düşük bekâr nüfusa sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Göçmenlerin okuma ve yazma oranlarına bakıldığında genel ortalamanın yüzde 67 olduğu görülmektedir. Türk göçmenlerde okuma ve yazma oranı yüzde 47 ile genel ortalamanın altında kalmaktadır. En yüksek okuma ve yazma oranlarına sahip olan grupların Karma ve Ermeni grupları olduğu görülmektedir (sırasıyla yüzde 74 ve 73). İş tipi ve beyaz yakalılık sütunları göçmen nüfusun ne oranda kendi işlerinde ya da nitelikli işlerde istihdam edildiklerini göstermektedir. Arap, Karma, Ermeni ve Musevi gruplara mensup göçmen nüfusun önemli bir bölümünün nitelikli işlerde çalıştığını ve kendi işlerine sahip olduğunu söylemek mümkündür. Türk göçmen nüfusun bu kategorilerde genel oranların oldukça altında kaldığı görülmektedir (sırasıyla yüzde 6 ve 4.5). Bu sonuçlar dikkate alındığında, özellikle İngilizceyi ana dili olarak beyan eden Musevi ve Ermeni göçmen grubu ile Arap göçmenlerin daha erken varış zamanlarına ek olarak nitelikli iş sahibi olma, okuma ve yazma bilme gibi özellikleri nedeniyle yüksek ücretler sahibi olup, kalıcı ya da özümsemiş olabileceklerini söylemek mümkündür.

Son olarak, Şekil 3'te ABD'ye göç eden Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarının ülkede hangi bölgelere göç ettikleri incelenmektedir. Yerleşim yerleri, ABD'de eyaletlerin farklı gelişmişlik seviyelerine sahip olması ve göçmenlere sunacakları olanakların farklılık göstermesi nedeniyle ücretleri ve kalıcılıkları etkileyebileceğinden önem arz etmektedir. Şekil 3'te göçmenlerin etnik kökenlerine göre nüfus dağılımını gösteren bir harita yer almaktadır. ABD'nin en yüksek nüfusa ve iş imkanlarına sahip eyaletleri New York, Chicago-Illinois, Philadelphia-Pensilvania, St. Luis-Missouri ve Boston-Massachusetts'te göçmen nüfusun varlığı ve etnik olarak yoğunluğu incelenmektedir.

Şekil 3. 1910 Yılı Amerikan Nüfus Sayımı Dağılımı

Not: Yazarlar tarafından örneklem kullanılarak oluşturulmuştur. Gösterim kolaylığı nedeniyle haritada o dönem ABD'nin eyaleti olan, Hawaii gibi, bazı eyaletler bulunmamaktadır. Renk koyuluğu artışı daha fazla sayıda göçmenin bulunmasını ifade etmektedir.

Şekil 3'te yer alan nüfus dağılımına bakıldığında sırasıyla 1 ve 2 numaralı haritalarda gösterilen Arnavut ve Türk göçmenlerin New York ve Massachusetts gibi kuzey doğu eyaletlerinde sıkıştığı görülmektedir. 3 numaralı haritada yer alan Rum göçmen nüfusunun ortaldadaki eyaletlerde yaygın olması dikkat çekmektedir. Sırasıyla 4, 5 ve 6 numaralı haritalar ile gösterilen Ermeni, Arap, Bulgar ve diğer etnik kökenden gelen göçmenlerin benzer dağılımlara sahip olduğu görülmektedir. 7 numaralı harita ile gösterilen Musevi grup diğer göçmenlere kıyasla daha küçük bir alanda yayılım göstermektedir. 8 numaralı haritada gösterilen ve anadilini İngilizce olarak ifade eden Musevi ve Ermeni göçmenlerin doğuda New York ve Massachusetts gibi gelişmiş bölgelerde yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Ayrıca bu grupta yer alan göçmenler diğer etnik kökene sahip grupların yoğunluk göstermediği, ancak iktisadi faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştiği California gibi eyaletlerde de yayılım göstermektedir. Özetle, Ermeni ve Musevi göçmen grubunun diğer avantajlarına ilave olarak iktisadi olarak gelişmiş bölgelere daha fazla yerleşmiş olmaları da kalıcı olma olasılıklarını arttırmış olabilir demek mümkündür.

İnceleme ve Model: Farklı Kökenlerden Osmanlı Göçmenlerinin Kalıcılık Sorunları

Model

Çalışma, farklı etnik kökenden gelen Osmanlı vatandaşlarının ABD emek piyasasındaki kalıcılık ve özümseme durumunu, ABD'de geçirilen zaman ekseninde tartışmayı amaçlamaktadır. Bu test için aşağıdaki regresyon tahmin edilmektedir:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{ij} + C_{ij} + \gamma_j + u_{ij}$$

Denklemden kullanılan i ABD'nin 1910 nüfus sayımında yer alan göçmenleri veya etnik grupları, j göç edilen ABD eyaletlerini ve Y_i ise farklı etnik göçmen gruplarının ABD'deki yıllık gelirlerini temsil etmektedir. Veri kısıtı nedeniyle sadece etnik gruplara göre farklılaşan bağımlı değişken nedeniyle, modeldeki değerlendirme etnik gruplar arası (*between*) bir gelir karşılaştırmasıdır. *Yıllık Gelir*, 18 yaş üstü göçmen erkeklerin Amerikan Doları cinsinden 1911 yılındaki yıllık gelirini göstermektedir. *Yerleşiklere Göre Gelir* ise 18 yaş üstü göçmen erkeklerin 1911 yılındaki Amerikan Doları cinsinden yıllık gelirinin yerleşiklerin 1911 yılındaki Amerikan Doları cinsinden gelirine oranıdır. Zaman geçtikçe elde edilecek deneyim, iş eşleşme kalitesindeki artış ve kurulan ağ yapısının gelir ve kalıcılık üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla X_{ij} , ABD'ye varış tarihleri, değişkeni kullanılmıştır. ABD'ye eski tarihlerde göç etmiş ve zaman içerisinde deneyim kazanma ve ağ ilişkileri kurabilme gibi şartları yerine getirmiş bir göçmen grubunun, diğer etnik kökenlere mensup göçmenlere göre daha yüksek gelir veya ücret elde edip kalıcı olabilmesi muhtemeldir. Dolayısıyla, X_{ij} 'nin katsayısı olan β_1 'in negatif değer olması beklenmektedir.

Modelde C_{ij} ise geliri etkileyen kontrol değişkenlerdir. Örneğin, göçmenlerin okuma ve yazma bilme, medeni durum ve iş türleri buna örnek olarak gösterilebilir. Çalışmadaki *Cinsiyet*, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göçen ve 1910 nüfus sayımındaki erkek göçmenler için 1, kadınlar için 0 değerini alan değişkendir. *Yaş*, ilgili gruplardaki göçmenlerin yaşlarını göstermektedir. *Medeni Durum* ise göçmenlerin evli olup olmadığını göstermektedir ve evli göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *Okuma/Yazma*, okuma ve yazma bilme oranını göstermektedir. Bu değişken okuma yazma bilen göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almakta ve aynı zamanda İngilizce öğrenme konusunda yeterlilik için vekil değişken

işlevi görebilmektedir. *İş Tipi*, ücretli ve kendine ait olmayan iş dışında çalışmayı göstermektedir. Bu değişken kendi işinde çalışan göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. *Beyaz Yakalılık* ise beyaz yakalı işlerde çalışmayı göstermektedir. Değişken, beyaz yakalı işlerde, örneğin, tüccar veya alet yapıcısı gibi, çalışan göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. $\mathcal{Y}_j$ veri kısıt altında Osmanlı vatandaşlarının göç ettikleri eyaletlerdeki ekonomik ve siyasi koşulların etkilerini tespit etmek için kullanılan eyalet sabit etkileridir.⁹ Şekil 2’de ifade edildiği gibi farklı etnik grupların ABD’de coğrafi yayılışlarında değişiklikler bulunmaktadır. Örneğin, Türk göçmenleri belli birkaç şehirde yayılım göstermekte iken, İngilizce ana dili olduğunu beyan eden Musevi ve Ermeni Osmanlı vatandaşları geniş bir alanda yayılım göstermektedir. Coğrafi olarak ABD’ye daha yayılmış grupların çalıştıkları farklı sektörler ve eyaletler düşünüldüğünde, bu grupların diğer gruplara göre daha yüksek veya çok farklı gelirler elde etmiş olması muhtemeldir. Son olarak, u_{ij} hata terimidir.

İnceleme: Osmanlı Göçmenleri ve ABD Emek Piyasasında Kalıcılık ve ÖzümSENME

Çalışma, ABD’ye gerçekleşen göç sonucu emek piyasasında yer alan göçmenlerin etnik kalıcılık veya özümSENME panoramasını Hatton ve Williamson (1998) ve Hanedar ve Uysal (2020)’a benzer şekilde inceleyen bir ekonometrik modelleme yapmıştır. Sonuçlar Tablo 5’te ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 5. Gelir ve Göçmenlerin Özellikleri İlişkisi, 1911–10

	(1)	(2)
	Yıllık Gelir (Dolar)	Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)
Varış	-3.483*	-0.005*
	(0.602)	(0.001)
Demografik Değişkenler		
Cinsiyet	-2.198	-0.003
	(1.809)	(0.003)
Yaş	-0.387**	-0.001**
	(0.182)	(0.0003)
Medeni Durum	4.291**	0.006**
	(2.002)	(0.003)
Kalıcılık Değişkenleri		
Okuma/Yazma	20.260*	0.030*
	(4.821)	(0.007)
İş Tipi	23.720*	0.035*
	(5.009)	(0.007)
Beyaz Yakalılık	9.541**	0.014**
	(3.656)	(0.005)
Sabit	7069.100*	10.500*
	(1149.800)	(1.709)
Gözlem Sayısı	6498	6498
R ²	0.265	0.265

Not: Parantez içinde eyaletlere göre kümelenmiş ve düzeltilmiş standart sapma değerleri mevcuttur. * ve ** % 1 ve %5 istatistik düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 5’teki sonuçlara göre, *Varış* değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve sırasıyla -3.483 ve -0.005 değerlerini aldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre ABD’de az vakit geçiren

⁹ Çalışmadaki modellerde gelirler, veri kısıt nedeniyle etnik gruplar içi (within) karşılaştırmaya uygundur değildir. Bu veriler ile gruplar arasında (between) bir karşılaştırma yapılabilmektedir. Dolayısıyla, gelirlerin sadece etnik gruplara göre değişmesi ve eyalet sabit etki kullanılması, veri kısıtı nedeniyle sorun yaratma ihtimali taşımaktadır. Burada rapor edilmemesine rağmen, eyalet sabit etkiler kullanılmayan modellerde temel sonuçlara benzer şekilde bulgular ortaya konulmuştur.

etnik grupların diğerlerine göre 3.483 Dolar daha düşük gelir elde ettiği ve yerleşiklere göre 0.005 Dolar az gelir sahibi olduğu söylenebilir. Tablo 2 ve 3'te Türk göçmenlerin diğer göçmenlere kıyasla ortalamaya (1904 yılı) göre geç denecek bir dönemde (1908 yılı) göçe karar verdiği görülmektedir. Arap ve Ermeni göçmenlerin örneklemedeki ortalama varış tarihine göre erken tarihlerde (sırasıyla 1905 ve 1906 yılı) ABD'ye göç ettikleri ve ana dillerini İngilizce olarak beyan eden Musevi ve Ermeni göçmenlerin (Karma) tüm göçmen gruplarına göre çok erkenden (1901 yılı) ABD'ye hareket ettiği anlaşılabilmektedir. Aynı zamanda Şekil 2 ve 3 ile Tablo 2'de bu grupların yaygın bir nüfus ve ilişki ağına sahip olduğuna dair kanıtlar mevcuttur. Dolayısıyla, Arap ile İngilizce bilen Ermeni ve Musevi grupların ABD'de kalıcı olma ihtimallerinin yüksekliği ampirik bulgular bağlamında desteklenmektedir.

Sonuçlara göre, erkek göçmenlerin yoğun olduğu etnik gruplar kadınların yoğun olduğu gruplara göre 2.198 Dolar daha düşük ücret almaktadır. Yerleşiklerin ücretlerine göre ise erkek göçmenlerin yoğun bulunduğu etnik grupların, kadınların ağırlığının fazla olduğu etnik gruplar ile karşılaştırıldığında 0.003 Dolar daha düşük gelir elde ettiği görülmektedir. Ancak *Cinsiyet* değişkeni gelir değişkenleri üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etki yaratmamaktadır. ABD'ye genç yaşta gelen göçmenlerin bulunduğu grupların 0.387 Dolar daha yüksek gelir elde ettiği iddia edilebilir. Yerleşiklerin gelirlerine göre ise genç göçmenlerin 0.001 Dolar daha yüksek gelir sahibi olduğu ifade edilebilir. Her iki durumda da yaş değişkeninin gelir değişkeni üzerinde etkisi istatistiki olarak sıfırdan farklıdır. *Medeni Durum* değişkeni her iki bağımlı değişken üzerinde istatistiki olarak anlamlı etki sahibidir. Bu sonuçlar bağlamında, evli göçmenlerin yoğun olduğu grupların 4.291 Dolar daha fazla gelir elde ettiği iddia edilebilir. Yerleşiklerin gelirlerine göre ise 0.006 Dolar daha yüksek bir gelir bulunmaktadır. Okuma ve yazma bilen nüfusun yoğun olduğu etnik gruplar diğer gruplar ile karşılaştırıldığında 20.260 Dolar daha yüksek gelir elde etmekte iken, yerleşiklere göre 0,03 Dolar daha fazla gelir elde etmektedir. Son olarak, iş tipi ve beyaz yakalılık değişkenleri istatistikî olarak sıfırdan farklı olarak bulunmuştur. Ücretli işlerde çalışmayan, kendi işi olan ve nitelikli sayılan işlerde çalışan göçmen grupları sırasıyla 23.720 ve 9.541 Dolar daha yüksek gelir almakta iken yerleşiklere göre ise 0,035 ve 0.014 Dolar daha yüksek gelir elde etmektedir.

Tablo 5'te sunumu yapılan temel modelde göçmenlerin kurmuş olduğu ağ ilişkileri sadece *Varış* değişkeni ve ABD'de geçirilen zaman bağlamında irdelenmiştir. Tablo 6'da ilave değişkenler ile bu değerlendirme derinleştirilmektedir. Temel modelde bu değişkenlerin kullanılmamasının nedeni, gözlem sayısında yaşanan ciddi azalmalardır. İlk olarak modele *Ev Sahipliği* değişkeni eklenmektedir. Bu değişken 1910 Amerikan nüfus sayımından elde edilmiştir. Kiracı (Rent) ve sahip (Own) şeklinde iki değer almaktadır. Eğer örnekleminizde yer alan herhangi bir göçmen ev sahibi olduğunu belirtmiş ise değişken 1 değerini, kiracı olarak konaklayacağını beyan etmiş ise 0 değerini almaktadır. 1659 göçmen bu soruya yanıt vermiştir. Tablo 4'te tüm göçmen gruplarının değerleri bulunmaktadır. Ortalama olarak göçmenlerin yüzde 17'si ev sahibi olarak konakladığını ifade etmektedir. Modele ilave edilecek diğer bir değişken ise *Geçmiş Etnik Yapı*'dir ve Tablo 4'te sunulan etnik gruplara göre geçmiş nüfus yoğunlukları değerlerine dayanmaktadır. Munshi (2003), Edin vd. (2003) ve Hatton (2010) göçmenlerin geçmiş dönemde bir alandaki nüfus yoğunluklarının zamanla oluşacak ağ bağlantıları sayesinde ileriki dönemde kalıcılıklarını arttırabileceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, örnekleminizdeki etnik grupların tarihsel nüfus yoğunluklarının ağ bağlantıları yaratarak oluşturabileceği etkinin daha net bir şekilde ayrıştırılması için ilgili değişken kullanılmaktadır. *Geçmiş Etnik Yapı* değişkeni, İkinci Meşrutiyet reformu yani 1908 öncesi göçmenlerin nüfusunun etnik gruplara göre toplam göçmen sayısına oranını ifade etmektedir.

İkinci Meşrutiyet'in gayri Müslimlere tanıdığı yeni haklar ve sorumluluklar nedeniyle, göçün etnik yapısını değiştirme ihtimali bulunduğundan bu tarih eşik olarak tercih edilmiştir. Örneğin, İkinci Meşrutiyet sonrasında gayri Müslim Osmanlı vatandaşlarının da askerlik yapma zorunluluğunun getirilmesinin, ABD'ye göçü arttırdığı iddia edilmektedir (Bali, 2004: 81–84, 118–128). Bu incelemede, herhangi bir etnik grubun ev sahipliği oranının ve 1908 öncesi nüfus yoğunluğunun yüksek olması, ABD'de sosyal ve iktisadi bağlarının güçlü olduğu anlamına gelebilecektir. Dolayısıyla, bu değişkenlerinin oransal olarak yüksek olduğu etnik grupların kalıcılığının fazla olacağı ifade edebilir. Bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Gelir ve Göçmenlerin Özellikleri Bağlantısı, 1911–10; Ağ İlişkileri

	(1) Yıllık Gelir (Dolar)	(2) Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)	(3) Yıllık Gelir (Dolar)	(4) Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)
Varış	-2.525* (0.372)	-0.004* (0.0005)	--	--
Ev Sahipliği	6.242 (4.104)	0.010 (0.010)	--	--
Geçmiş Etnik Yapı	--	--	2.258* (0.083)	0.003* (0.0001)
Demografik Değişkenler				
Cinsiyet	-3.128 (2.877)	-0.004 (0.004)	-1.968** (0.951)	-0.003** (0.001)
Yaş	-0.443* (0.125)	-0.005* (0.0002)	0.183** (0.081)	0.0003** (0.0001)
Medeni Durum	10.400* (2.972)	0.0155* (0.004)	6.511* (1.242)	0.010* (0.002)
Kalıcılık Değişkenleri				
Okuma/Yazma	7.808** (3.804)	0.012** (0.006)	4.732 (3.231)	0.010 (0.005)
İş Tipi	13.750* (3.784)	0.020* (0.006)	4.824* (1.548)	0.007* (0.002)
Beyaz Yakalılık	9.471* (2.247)	0.0141* (0.003)	1.051 (1.901)	0.001 (0.003)
Sabit	5247.2* (707.600)	7.797* (1.051)	328.4* (2.924)	0.488* (0.004)
Gözlem Sayısı	1659	1659	6735	6735
R ²	0.241	0.241	0.742	0.742

Not: Parantez içinde eyaletlere göre kümelennmiş ve düzeltilmiş standart sapma değerleri mevcuttur. * ve ** % 1 ve %5 istatistik düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir. Sütun (3) ve (4)'te *Varış* ve *Geçmiş Etnik Yapı* değişkenlerinin benzer özellikleri nedeniyle, *Varış* değişkeni modele dahil edilmemiştir.

Sütun (1) ve (2)'de yer alan sonuçlara göre, *Ev Sahipliği* değişkeni istatistiki olarak anlamlı olarak bulunmamıştır. *Varış* değişkeninin katsayısı sırasıyla -2.525 ve -0.004 olarak bulunmuştur ve istatistiki olarak anlamlıdır. Bu sütunlarda yer alan *Varış* değişkeni Tablo 5'te bulunan temel sonuçlardan farklı değildir. Sütun (3) ve (4)'te *Geçmiş Etnik Yapı* değişkeni istatistiki olarak sıfırdan farklıdır. Katsayılar sırasıyla 2.258 ve 0.003'tür. Bu katsayılar dikkate alındığında, geçmişte belli bir etnik grubun nüfus oranındaki fazlalık, o etnik grubun diğerlerine göre gelirlerinin 2.258 Dolar yüksek olmasına ve yerleşiklere göre 0.003 Dolar fazla kazanmasına neden olmaktadır denilebilir. Tablo 4'te yer alan değerler Tablo 6'daki ekonometrik sonuçlar ile birleştirildiğinde, nüfus olarak yüksek oranda ABD'de varlık sahibi olan Ermeni, Musevi, Rum ve Arap kökenli göçmenlerin gelirlerinin diğer gruplara göre daha fazla olacağını söylemek mümkündür. Gelir artışlarının refaha ve ABD'de kalıcılığa neden olması muhtemeldir. Bu sonuçlar, bahsi edilen etnik grupların zaman içerisinde kurmuş olabilecekleri

ağ yapıları ve kendi etnik grubundan yeni göçmenlere sağladıkları dışsallıklar konusunda fikir verebilmektedir.

Göç literatüründe yer alan çalışmalarda modellerde kullanılan değişkenler farklı biçimlerde, örneğin doğrusal olmayan şekilde, kullanılmaktadır (bkz. Hatton (1997) ve Hatton ve Williamson (1998)). Sonuçların değişken ve model biçimlerine bağlı olup olmadığı, Tablo 7'de incelenmiştir. Sütun (1) ve (2)'de yaş değişkeninin karesi, yani $Yaş^2$, kullanılmaktadır. Bunun temel nedeni yaşın veya deneyimin ücret üzerindeki katkısının yaş geçtikçe azalan bir seyir izlemesidir. Aynı zamanda, $Varış$ değişkeni de doğrusal olmayan biçimlerde kullanılabilir. Göçmenlerin uzun süre ABD'de bulunması sonucu elde edilecek deneyim ve sosyal ağ kaynaklı gelir artışlarının, azalan verimler gibi nedenler ile sınırlanması mümkündür. Bu durumda sütun (3) ve (4)'te nüfus sayımı yılından göçmenlerin geliş yılı çıkartılıp yeni değişken oluşturulmuştur. Ayrıca bu yeni değişkenin karesi kullanılarak modellenmiştir. Aynı şekilde literatürde 5'er yıllık göç dönemleri için kukla değişkenler kullanılabilir. Sütun (5) ve (6)'da $Varış$ 1905 sonrası değişkeni 1909 sonrası ABD'ye göç edenler için 1 değerini, diğer durumlarda ise 0 değerini almaktadır. $Varış$ 1899 ve 1905 Arası değişkeni ise 1899 ve 1905 yıllarında ABD'ye göç edenler için 1, diğer yıllar için 0 değerini almaktadır. 1899 öncesi göç edenler baz veya karşılaştırma yapılacak dönemdir.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	Yıllık Gelir (Dolar)	Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)	Yıllık Gelir (Dolar)	Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)	Yıllık Gelir (Dolar)	Yerleşiklere Göre Gelir (Dolar)
Varış	-3.487*	-0.005*	--	--	--	--
	(0.597)	(0.001)				
1910-Varış	--	--	5.909*	0.009*	--	--
			(0.354)	(0.0005)		
(1910-Varış) ²	--	--	-0.040*	-0.0001*	--	--
			(0.009)	(0.00001)		
Varış 1905 sonrası	--	--	--	--	-73.480*	-0.109*
					(2.811)	(0.004)
Varış 1899 ve 1905 Arası	--	--	--	--	-18.920*	-0.0281*
					(2.694)	(0.004)
Demografik Değişkenler						
Cinsiyet	-2.239	-0.003	-2.342	-0.003	-2.386	-0.003
	(1.845)	(0.003)	(1.888)	(0.003)	(1.809)	(0.003)
Yaş	-0.107*	-0.0002	-0.708*	-0.001*	-0.405*	-0.001*
	(0.646)	(0.001)	(0.098)	(0.0001)	(0.084)	(0.0001)
Yaş ²	-0.0004	-0.00001	--	--	--	--
	(0.001)	(0.000001)				
Medeni Durum	3.897***	0.006***	3.282***	0.005***	1.376	0.002
	(2.385)	(0.003)	(1.804)	(0.003)	(1.780)	(0.003)
Kalıcılık Değişkenleri						
Okuma/Yazma	20.240*	0.030*	19.020*	0.028*	19.720*	0.029*
	(4.854)	(0.007)	(4.852)	(0.007)	(4.803)	(0.007)
İş Tipi	23.720*	0.035*	18.870*	0.0280*	20.650*	0.0307*
	(5.004)	(0.007)	(3.654)	(0.005)	(4.061)	(0.006)
Beyaz Yakalılık	9.489**	0.0141**	8.662**	0.012**	6.187***	0.009***
	(3.639)	(0.005)	(3.563)	(0.005)	(3.421)	(0.005)
Sabit	7073.700*	10.510*	415.100*	0.617*	481.300*	0.715*
	(1143.6)	(1.699)	(6.186)	(0.00919)	(5.481)	(0.008)
Gözlem Sayısı	6498	6498	6498	6498	6735	6735
R ²	0.266	0.266	0.306	0.306	0.313	0.313

Not: Parantez içinde eyaletlere göre kümelenmiş ve düzeltilmiş standart sapma değerleri mevcuttur. *, ** ve *** sırasıyla % 1, %5 ve % 10 istatistik düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 7'deki sonuçlar incelendiğinde önceki bulguların tutarlılıklarını koruduğu görülmektedir. 1. ve 2. sütunda Yas^2 değişkeni istatistiki olarak anlamlı değildir. Yas değişkeni ise negatif ve istatistiki olarak anlamlıdır. Bu durum, önceki hesaplamalara benzer şekilde, ABD'ye gelen ve içerisinde daha yaşlı göçmenleri barındıran etnik grupların düşük gelir elde ettikleri ve kalıcı olmaya daha az müsait oldukları şeklinde değerlendirilebilir. $Varış$ değişkeni Tablo 5'teki gibi istatistiki olarak anlamlı ve negatif katsayıya sahiptir. Dolayısıyla, erken ABD'ye göç etmiş göçmen gruplarında gelir düzeyleri yüksektir. Sütun (3) ve (4)'te ise $1910-Varış$ ve $(1910-Varış)^2$ değişkenleri istatistiki olarak anlamlıdır. Sütun (3)'te ilgili değişkenlerin katsayıları sırasıyla 5.909 ve -0.040'dır. Sütun (4)'te ise 0.009 ve -0.0001'dir. Bu sonuç, ABD'ye erken gelen göçmenlerin bulunduğu etnik grupların gelirlerinin diğer gruplara göre 5.909 Dolar fazla olduğu ve yerleşiklere göre ise 0.009 yüksek olduğunu göstermektedir. $(1910-Varış)^2$ değişkeninin negatif değerleri alması ise bu gelir artışının, göç zamanı nüfus sayım yılına yaklaştıkça azaldığını ifade etmektedir. Sütun (5) ve (6)'da ise $Varış 1905 sonrası$ ve $Varış 1899 ve 1905 Arası$ değişkenlerinin negatif olduğu görülmektedir. Ayrıca ilk değişkenin katsayısı mutlak değer olarak ikinci değişkenin katsayısından büyüktür. Dolayısıyla, ABD'ye erken dönemde gelen göçmen gruplarının diğer gruplara göre daha yüksek gelirlere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Diğer bir bulgu ise $Varış$ değişkeninin bu formunda ortaya çıkan etki büyüklüğünün nitelikli meslek sahibi olma gibi diğer değişkenlerin yarattığı sonuçlara göre mutlak değer olarak yüksek olmasıdır.

Tartışma ve Değerlendirme

Tüm sonuçlar ve niceliksel kanıtlar birlikte değerlendirildiğinde, ABD'ye varışı erken (veya örneklemdaki ortalama geliş yılı olan 1904'ten küçük veya 1904'e yakın) olan etnik gruplarda yer alan kişilerin diğer gruplara dahil göçmenlere göre daha yüksek gelir elde ettikleri söylenebilir. Tablo 2'de örnekleminizde ortalama gelir 400 Dolar civarındadır. Tablo 7'de elde edilen ampirik bilgiyi kullanarak, ABD'ye 5'er yıllık dönemler itibariyle geç gelen göçmen gruplarının sırasıyla 73 ve 18 Dolar düşük gelir elde etmiş olduğu görülmektedir. Bu azalış yaklaşık olarak ortalama gelirin yüzde 17 ve 4 gibi ciddi bir oranına denk gelmektedir. Tablo 3'teki etnik gruplamalar ve Tablo 6'daki geçmiş nüfus yoğunluklarına dair sonuçlar ekseninde, ABD'ye daha erken gelen Arap ile İngilizceyi ana dil beyan eden Ermeni ve Musevi göçmenlerin gelir ve kalıcılık konusunda avantaj elde ettiklerini söylemek mümkündür. Bu durumun gerek deneyim kazanma gerekse sosyal ve iktisadi ağlar oluşturma yoluyla olmuş olması muhtemeldir. Bu bulgu, göçmenlerin ev sahibi ülkelerde vakit geçirmeleri ile yeni yetenekler keşfetmeleri, daha nitelikli işler bulmaları ve ağ oluşturmaları sonucunda, yüksek ücret ve refah düzeyine ulaşabildiklerini söyleyen Hatton (1997), Abramitzky vd. (2014) ve Abad vd. (2021) gibi araştırmaların sonuçları ile benzerlik taşımaktadır. ABD'ye geç gelen ve kapalı bir grup içinde yerleşikler ile yetersiz iletişim atmosferinde yaşamayı tercih eden Türk göçmenlerin neden kalıcı olamadıkları ve ABD'de eriyip gittikleri (Acehan 2005, 2009) bu ampirik bulgu ekseninde anlaşılabilir. Öte taraftan, erken dönemde ABD'ye göç eden Arap ve Musevi göçmenlerin, sonradan gelen akrabalarına, kolayca iş bulabilecekleri ve yüksek ücret elde edebilecekleri dışsalıklar ve ağ bağlantıları sağlamış olması sonucunda kalıcı olmuş olmaları (Naff, 1993: 90; Naar, 2015: 183–184; Günaydın, 2016; Baycar, 2020: 7) çalışmamızın bulguları bağlamında desteklenebilmektedir. Benzer şekilde Ermeni göçmenlerin ABD'de kendilerine ait örgütler kurmuş olması ve sosyal yaşama daha iyi uyum sağlamaları sonucunda daha görünür olabilmeleri (Şıvgın ve Günaydın, 2015: 13) durumu anlaşılır olabilmektedir.

Ekonometrik bulgular, bir kısım tarihi nitelikli çalışmaların aksine (bkz. Acehan (2005, 2009)) istatistiki olarak anlamlı bir biçimde yüksek erkek göçmen içeren grupların düşük gelir sahibi olacağına ve kalıcılığının az olabileceğine dair kanıtlar sunmamaktadır. Dolayısıyla gelir farklılıklarının açıklanması konusunda Hanedar ve Uysal (2020)'dan da farklı olarak homojen bir cinsiyet içeriğinin gelirler üzerine etkisi konusunda yeterli kanıt bulunamamıştır. ABD'ye genç yaşta gelen göçmenlerin bulunduğu etnik grupların diğerlerine göre yüksek bir gelir düzeyine istatistiki olarak anlamlı şekilde sahip oldukları görülmektedir. Bu açıdan Tablo 3'ün ifade ettiği şekilde Arnavut ve Rum göçmenlerin genç yaşta ABD'ye gelmeleri, yüksek gelir ve kalıcılık avantajı sağlamıştır denilebilir. Bu durum yaşlı göçmen gruplarının ABD işgücü piyasasında çalışacak kadar yeterli deneyime sahip olmamasından kaynaklanabilir. Yaşın gelir artışına neden olabilecek istatistiki olarak anlamlı bir deneyim göstergesi olması Hatton (1997) ve Abramitzky vd. (2014)'in sonuçlarını desteklemektedir. Son demografik nitelikli göstergeye dair sonuç, tarihsel literatür ekseninde (bkz. Akgündüz (1998) ve Akçapar (2009)) evli nüfus yoğunluğu barındıran göçmen gruplarının daha yüksek gelir elde edebildikleri bulgusudur. Bu sonucun, örneğin Türk göçmenler içerisinde bekar sayısının yoğunluğu ve ABD'de aile kuramama sonucunda dönüşü odaklanıp daha iyi yaşam talebinde bulunmama (Akgündüz, 1998; Acehan, 2005, 2009; Akçapar, 2009) gibi tarihsel literatür kaynaklı açıklamalar ile tutarlılığı açıktır. Bu bağlamda yüksek kadın nüfusu içeren Bulgar ve Ermeni göçmenlerin gelir ve kalıcılık düzeyi konusunda avantajlı olduğunu söylemek mümkündür. Bu bulgunun, Hanedar ve Uysal (2020)'in medeni durumun istatistiki olarak anlamlı bulunmadığı modellerine, muhtemelen artan örneklem sayısı sayesinde, katkı yaptığı söylenebilir.

Sonuçlarımıza göre, okuma ve yazma bilen bireyleri bünyesinde barındıran etnik grupların gelirleri diğer gruplara nazaran daha yüksektir. Okuma ve yazma bilmenin İngilizce öğrenebilme becerisinin vekil değişkeni olması muhtemeldir. Abramitzky vd. (2014) 1980'li yıllar için yapılan çalışmaları referans vererek İngilizce öğrenme yeteneğine sahip göçmen gruplarının uyum konusunda daha az sorun çekeceklerini belirtmiştir. Çalışmamızdaki sonuçlar, okuma ve yazma yeteneğinin yüksek gelir artışı anlamına geleceğini istatistiki olarak göstermiştir. Bu sonuç, niceliksel değerlendirme içermeyen tarihsel incelemelerin, örneğin, Acehan (2005, 2009)'ın Türk göçmenler gibi okuma ve yazma bilme ile İngilizce öğrenme becerisi yetersiz olan grupların ABD'de kalıcı olamadığı iddiasını destekler niteliktedir. Aynı zamanda okuma ve yazma bilmenin emek piyasasında kalıcılığı destekleyici katkısı Hanedar ve Uysal (2020)'in daha az veri ile ulaştığı benzer bulguları desteklemektedir. Çalışmanın ampirik sonuçları ve Tablo 3'te yer alan veriler, Ermeni ve Musevi Osmanlı vatandaşlarının, özellikle de adillerini İngilizce beyan edenlerin, ABD'de emek piyasasında ciddi bir özümlenme ihtimali olduğunu göstermektedir. Son olarak, çalışma, göçmenlerin kendi işlerine sahip olması ve nitelikli işlerde uzmanlaşması ile yüksek gelir elde edip, kalıcı olabildiği bulgusuna ulaşmıştır. Bu sonuç ekseninde Arap ve ana dili İngilizce olarak beyan edilmiş Ermeni ve Musevi göçmenlerin (Karma) ABD'de kalıcılık ve özümlenme konusundaki avantajları ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgu, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden, örneğin Türk kökenli göçmenlerin, nitelik gerektirmeyen deri ve deri ile ilgili endüstrilerde iş bulması, kötü çalışma ve yaşam koşulları gibi durumlar nedeniyle evlerine geri dönme ihtimallerinin arttığına dair argümanları (Acehan, 2009: 22–33) desteklemektedir. Tarihsel literatüre yapılan ilaveye benzer şekilde, bu ampirik sonuç Abramitzky vd. (2017) gibi çalışmaların Norveç'e geri dönen göçmenlerin ABD'de kalıcı olanlara kıyasla daha düşük vasıflı mesleklere sahip olduğunu vurguladığı incelemelere katkı yapmaktadır.

Sonuç

20. yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye kitlesel göçlere sahne olmuştur. Söz konusu dönemde, salt Osmanlı İmparatorluğu'ndan değil, dünyanın hemen her bölgesinden, devrin cazibe merkezi olan ABD'ye kitlesel göçler yaşanmıştır. Ancak, Osmanlı İmparatorluğu'nun sahip olduğu etnik çeşitlilik ve bu etnik grupların ABD'ye göç ediş zamanları arasındaki farklılık, Osmanlı vatandaşı göçmenlerin ABD'de kalıcılığı veya özümsemesi konusunda daha kapsamlı incelemelerin yapılmasına imkan sağlamaktadır. Buna karşın Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göçü konu edinen çalışmalar, genel olarak Osmanlı vatandaşlarının ABD'de kalıcı olup olamamalarına etki eden faktörler konusunda niceliksel kanıtlar sunmaktan uzaktır. Bu bakımdan çalışmamız, öncelikle veri kullanımı yoluyla bu literatüre katkı yapmaktadır.

Ampirik sonuçlarımız, Osmanlı vatandaşlarının ABD'de kalıcı olmasında varış zamanının önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Sonuçlar, göçmenlerin kalıcılık veya özümsemeye ihtimalini artırıp geri dönüş olasılıklarının azalmasına etki edebilecek özellikleri, "1. ABD'de yaşanan sürenin ve nüfus yoğunluğunun fazla olması, dolayısıyla ağ ilişkilerine sahip olunması, 2. kendi işine sahip olma, 3. okuma ve yazma bilip İngilizce öğrenme yeterliliğinin olması, 4. nitelikli bir meslek grubuna dahil olunması, 5. evli ve genç olma" olarak ortaya koymuştur. Çalışmamızda, ev sahibi ülkede kalıcı olmada etkili olan bu özelliklere daha çok Musevi, Ermeni ve Arap Osmanlı vatandaşlarının sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sonuçlar giriş kısmında bahsedilen vasıfsız Kırkor Arakelyan gibi Ermeni göçmenlerin, zaman içerisinde ABD'de nasıl başarılı olabildikleri konusunda fikir verebilmektedir. Ortalama olarak 1900'lu yılların başında ABD'ye göç etmiş akrabaların zaman içerisinde oluşturduğu ağlardan kaynaklı, daha nitelikli işler bulmayı sağlayan piyasa bilgisi gibi avantajlar; iş bulmayı kolaylaştırmış, gelirleri yükseltmiş ve kalıcılığı arttırmıştır denilebilir. Öte taraftan, Arnavut, Türk, Bulgar ve Sırp göçmenlerin ABD'de kalıcı olma konusunda pek de başarılı olamadığı söylenebilir. Bu başarısızlığın arkasındaki nedenleri Türk göçmenlerde görüldüğü üzere sosyal iletişimden uzak kalınması gibi ağ kurma konusunda isteksizlik içeren davranış kalıplarının olması, ABD'ye geç göç edilmesi, nitelik sorunları ve emek piyasasının yeteri kadar bilinmemesi şeklinde ifade etmek muhtemeldir.

Çalışmanın sonuçlarının, günümüzde kitlesel göç akımlarının yaşandığı ülkelere politika önerileri sunabilmek ve ev sahibi ülkelere nitelikli göçmen arzı konusuna açıklama getirmek konusunda yardım edebileceğini söylemek mümkündür. Bu kapsamda kitlesel göç akımlarının gerçekleştiği ülkelerde göçmenler, zaman geçtikçe grup içi sosyal ve iktisadi ağlar kurarak ve var olanları güçlendirerek kalıcılık ihtimallerini arttırabilmektedir denilebilir. Ayrıca, günümüzde bile merkez ülkelere nitelikli emek göçünün sürekliliği ve beyin göçü kavramı, örneğimizde yüksek ücret alan ve özümsemeye ihtimali fazla olan bu tip göçmenlerin yüksek kalıcılık düzeyleri bulgusu bağlamında anlaşılabilir. Çalışmanın diğer bir katkısı ise Türkiye Cumhuriyeti dahil Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ile ortaya çıkan Balkan devletlerine miras kalan, Türk veya Bulgar gibi, işgücünün görece düşük niteliklerini ortaya koymasındadır. Bu bağlamda, Birinci Dünya Savaşı öncesinde bile bu çevre alanların ABD'ye doğru önemli bir nitelikli iş gücü kaybı yaşadığı görülmektedir. Buna karşın çalışmada kullanılan ücret verisi dahil verinin tüm detayları sağlamaması, etnik gruplara ve sosyo-kültürel değişkenler üzerine daha fazla değerlendirme yapma gerekliliği (bkz. Abramitzky vd. (2016)), gelecekteki çalışmalara bırakılmaktadır.

EXTENDED ABSTRACT IN ENGLISH

The Labor Market in the United States and Ottoman Immigrants: Evidence from the 1910 Census

The assimilation of immigrants is a hot research topic today since many people in the Middle East and Africa moved to safe countries from their homelands due to the coup, war, and regime crisis. Immigrants are seen in the media with dramatic images, leading to an important question, “whether immigrants can be permanent or assimilated in the host countries” (Hatton, 2017, 2010). This subject is a historical issue as well, while the United States of America (US) was affected by a significant migration since the nineteenth century. Literature suggests the positive effects of immigrants’ educational status and job qualification on their wages and welfare, leading to higher assimilation and integration level. An important finding in terms of our study is that earlier the migrants arrived in the US, higher experience and network structures had, creating an increasing level of wages and assimilation rates (Hatton and Williamson, 1998; Hanes, 1996; Hatton, 1997, 2010; Abramitzky et al. 2014). In this respect, our research focuses on the assimilation of immigrants from the Ottoman Empire to the US. We consider their ethnic origins, based on a randomised sample from the 1910 census of the US.

In the nineteenth century, the Ottoman Empire experienced serious systemic turmoil, heralding the move of 1.200.000 people with different ethnic origins, such as Turks, Bulgarians, Greeks, to the US (Akgündüz, 1998; Akcapar, 2009). Some Ottoman citizens, i.e., Greek, Arab, Armenian, and Jew, migrated to the USA early and 80 percent of them were permanent (Karpat, 1985, 2010: 390; Acehan, 2005, 2009: 19–23). These migrants had long-standing ties with the US by their commercial relations, as they were high-quality workers (Akgündüz, 1998; Bali, 2006: 54–55), which could have led to an increase of assimilation. There is some research providing historical details of the migration, such as Akgündüz (1998), Karpat (1985, 2010), Acehan (2005, 2009). They primarily examine the factors attracting the Ottoman citizens to migrate to the US. There is limited empirical literature on assimilation, from a perspective of labour markets and econometric methodology. An exceptional study is Hanedar and Uysal (2020), conducting a quantitative analysis of the 1910 census and 2000 immigrants’ records. Our study contributes to this literature by presenting approximately 10,000 randomly selected immigration records on the 1910 U.S. census. Our findings show that ethnic groups who came to the USA earlier could earn high wages and be assimilated successfully, i.e., Armenian and Jew immigrants with English language ability. These groups had a higher population density and social and economic ties through increasing living time in the US, compared to other ethnic groups. These features could have led to higher wages and assimilation rates. Our findings also show that skilled, young, and married immigrants with reading and writing ability could earn higher wages and be assimilated in the US job market.

Kaynakça

- Abad, L. A., Maurer, N., Sánchez-Alonso, B. (2021). Paesani Versus Paisanos: The Relative Failure of Spanish Immigrants in Buenos Aires during the Age of Mass Migration. *The Economic History Review*, 74(2), 546–567.
- Abramitzky, R., Boustan, L. (2017). Immigration in American Economic History. *Journal of Economic Literature*, 55(4), 1311–45.

- Abramitzky, R., Boustan, L. P., Eriksson, K. (2014). A Nation of Immigrants: Assimilation and Economic Outcomes in the Age of Mass Migration. *Journal of Political Economy*, 122(3), 467–506.
- Abramitzky, R., Boustan, L. P., Eriksson, K. (2016). *Cultural assimilation during the age of mass migration* (No. w22381). National Bureau of Economic Research.
- Abramitzky, R., Boustan, L., Eriksson, K. (2019). To the New World and Back Again: Return Migrants in the Age of Mass Migration. *ILR Review*, 72(2), 300–322.
- Acehan, I. (2005). ABD'ye Göç Eden İlk Türklerin Kültür ve Kimlik Sorunu, *Kebikeç Dergisi*, 20, 109–115.
- Acehan, I. (2009). Ottoman Street in America: Turkish Leatherworkers in Peabody, Massachusetts. *International Review of Social History*, 54(17), 19–44.
- Acehan, I. (2015). Ottoman Immigrants and the Formation of Turkish Red Crescent Societies in the United States. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 20(1): 59–76.
- Akcapar, S. K. (2009). Turkish Associations in the United States: Towards Building a Transnational Identity. *Turkish Studies*, 10(2): 165–193.
- Akgündüz, A. (1998). Migration to and from Turkey, 1783–1960: Types, Numbers and Ethno-Religious Dimensions. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 24(1): 97–120.
- Bali, R. (2006). From Anatolia to the New World: The first Anatolian Immigrants to America. *International Journal of Turkish Studies*, 1–2.
- Bali, R. N. (2004). Anadolu'dan Yeni Dünya'ya: Amerika'ya Göç Eden Türklerin Yaşam Öyküleri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Baycar, K. (2020). Between the Sublime Porte and Uncle Sam: The Ottoman-Syrian Immigration to the United States, 1880–1914. *American Nineteenth Century History*, 21(1): 1–23.
- Brownell, P. B. (2010). Wages Differences between Temporary and Permanent Immigrants. *International Migration Review*, 44(3), 593–614.
- Damm, A. P. (2009). Ethnic Enclaves and Immigrant Labor Market Outcomes: Quasi-experimental Evidence. *Journal of Labor Economics*, 27(2), 281–314.
- Dillingham, W. P., Croxton, F. C. (1911). *Statistical Review of Immigration, 1820-1910; Distribution of Immigrants, 1850-1900*. Washington: G.P.O. Erişim linki: <https://searchworks.stanford.edu/view/4784088>, Erişim Tarihi:14.04.2020.
- Edin, P. A., Fredriksson, P., Aslund, O. (2003). Ethnic Enclaves and the Economic Success of Immigrants—Evidence from A Natural Experiment. *The Quarterly Journal of Economics*, 118(1), 329–357.
- Elsner, B., Narciso, G., Thijssen, J. (2018). Migrant Networks and the Spread of Information. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 80(3), 659–688.
- Eriksson, K. (2020). Ethnic Enclaves and Immigrant Outcomes: Norwegian Immigrants during the Age of Mass Migration. *European Review of Economic History*, 24(3), 427–446.
- Green, A. G., MacKinnon, M., Minns, C. (2002). Dominion or Republic? Migrants to North America from the United Kingdom, 1870–1910. *The Economic History Review*, 55(4), 666–696.
- Günaydın, M. (2016). Emigration Policy in the Post Constitutional Period (1908–1914). *Turkish Migration 2016 Selected Papers* içinde, (ss. 54–64). London: Transnational Press.
- Hanedar, A. Ö., Uysal S. (2020). Birinci Dünya Savaşı Yaklaşırken Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne Emek Hareketliliği ve Türk Kökenli Göçmenlerin Kalkıcılık Sorunu. *Pasajlar Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 126–143.
- Hanes, C. (1996). Immigrants' Relative Rate of Wage Growth in the Late 19th Century. *Explorations in Economic History*, 33(1), 35–64.
- Hatton, T. J. (1997). The Immigrant Assimilation Puzzle in Late Nineteenth–Century America. *The Journal of Economic History*, 57(1), 34–62.
- Hatton, T. J. (2010). The Cliometrics of International Migration: A Survey. *Journal of Economic Surveys*, 24(5): 941–969.
- Hatton, Timothy. J., Williamson, J. G. (1998). *The Age of Mass Migration: Causes and Economic Impact*. Oxford: Oxford University Press.

- Karpat, K. (2010). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. H. (1985). The Ottoman Emigration to America, 1860–1914. *International Journal of Middle East Studies*, 17(2), 175–209.
- Kaya, İlhan. (2013). Turkish Immigration to the United State and Europe: Contrast and Comparison. *International Journal of Turkish Studies*, 19(1/2), 75–76.
- Morawska, E. T. (2009). *A Sociology of Immigration: (Re)making Multifaceted America*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Munshi, K. (2003). Networks in the Modern Economy: Mexican Migrants in the US Labor Market. *The Quarterly Journal of Economics*, 118(2), 549–599.
- Naar, D. E. (2015). Turkinos beyond the empire: Ottoman Jews in America, 1893 to 1924. *Jewish Quarterly Review*, 105(2), 174–205.
- Naff, A. (1993). *Becoming American: The Early Arab Immigrant Experience*. Illinois: SIU Press.
- Portes, A., Rumbaut, R. G. (2006). *Immigrant America: A portrait*, Third Edition, Revised, Expanded, and Updated, Berkeley: University of California Press
- Şıvgın, H., Günaydın, M. (2015). Amerika'dan Osmanlı Devleti'ne Ermenilerin Geri Dönüşleri, 1908–1914, Tâbiyet, Emlâk ve Arazi Meselesi. *Gazi Akademik Bakış*, 8(16): 1–40.

